

‘Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιά τήν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ
δρ. χρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιάκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ἐθν. Τραπεζῆς Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξαρχεία, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

‘Ο κ. Τσάτσος - «Χαραυγὴ» - Ἡ ταχυτικὴ τῆς «Ἐστίας» - Ὁ Σάβας.

ΤΟ ΣΚΑΝΤΑΛΟ τῆς δωροδοκίας, δηλ. τὸ ἄν πρότειναν ἢ δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Στάθου—Κανὴ στὸν ἀντισυνταγματάρχη κ' Βάθρολη γὰν τοῦ δώσουν ἑκατὸ χιλιάδες δραχμὲς γιὰ νὰ τοὺς εὐκολύνει στὴ δουλιὰ τους, τὸ σκάνταλο αὐτὸ δὲν ξεκαθαρίστηκε καλὰ καλὰ ἀκόμα. Τὸ μῆνος στὸν ξεκαθαριστικὴ ἀποστολὴ πῶς ὁ κ. Βάθρολη, σὺν τίμωσιν ἀντιπρόσωποι, δὲ δέχθηκε νὰ δωροδοκηθεῖ. Μένει τώρα νὰ ξεκαθαρισθεῖ καὶ ἄλλο, τὸ σπουδαιότερον, ἂν τὴν πρότασιν τοῦ τὴν κίμανε οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοί, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐργασταρίου Κανέ, ἢ ἂν τοῦ τὴν ἔκαμε ὁ Τσάτσος, παραγγελλόμενος ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἀξιωματικούς, ἢ χωρὶς γὰν τοῦ ποῦνε ἐκεῖνοι τίποτα, μὴ εἶσι, ἀπὸ καλοσύνην του, γιὰ νὰ τοσπώσει τὴ μοσικὴ τῆς δωροδοκίας.

‘Ο κύριος Τσάτσος ! Τὸ ἀνακάτωμα αὐτοῦ τοῦ κυρίου σὲ μὴ τέττα βρωμῆς ὑπόθεσιν, εἶναι μὴ μόνον τεράστια κατὰ τοῦ Ἀθηναίου τύπου. Γιατὶ ὁ κύριος Τσάτσος, ποὺ φανερώνει τὴν κόβεται πάντα γὰρ τὴν ἐλευσίαν κατὰ σκέψιν τὰ ρούχα του κάθε τόσο γὰρ τὴν ἐλευσίαν κατὰ σκέψιν, εἶναι τὸ χαϊδεμένο παιδί τοῦ Ἀθηναίου τύπου Μᾶς τὸν εἶπαν τότες φορεῖς οἱ φημερίδες μας «διαπρεπέστατο καὶ πατριωτικώτατο κ' ἐμβρωθέστατο», ποὺ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, τοῦ δώσανε κάθε δικαίωμα νὰ ζητήσει νὰ ἐξαργυρώσει τὰ βαρεῖα αὐτὰ ἐπιθετὰ μὲ σαράντα χιλιάδες πού σκόπευε νὰ τοσπώσει, ὅσο κ' ἂν ἡ πράξιν του αὐτὴ θὰ ρεζέλευε τὸν Ἑλληνικὸ στρατό. Οἱ ἐμβρωθέστατοι καὶ διαπρεπέστατοι καὶ πατριωτικώτατοι πρέπει καὶ νὰ πλερώνονται.

τὴν κορφή, ποὺ σύννεφα χρυσᾶ τὴν στεφανώνουν ;
Εἶναι τῆς Τέχνης τὸ βασίλειο ἐκεῖ ἀπάνω. Ἐκεῖ
δνειρεντήκα ἀπὸ μικρὸς νάνεβω, ἐκεῖ λαχταρῶντας
κ' ἐλπίζοντας νάνεβω, θὰ ξεψυχήσω μὰ μέρα. Δου-
λεύω, μερουνχτὶ δουλεύω, μὰ εἶναι βαρὺς ὁ ἀνή-
φορος, τὰ μονοπάτια του γλιστερά, καὶ βράχοι ἀπὸ ἀ-
πέραντα ἕψη κρεμασμένοι σὲ φοβερίζουν ἀνάμεσα
στὶς χαράδρες. ! Βλέπεις ἐκείνους ποὺ σὲ πολὺ ἀνη-
λότερα μέρη κατορθώσανε νάνεβουνε, καὶ ποὺ σὲ
μύρια μικρὰ κορφοβόνια σκορπίστηκαν δλοτηρόντα
στὰ ἀρχοῦλε, ἀπὸ τὸ μεγάλο κορφοβόνη ποὺ περὶ φανη στέ-
κει στὴ μέση ; Τὴν ἀκούς τὴν ἀθάνατην τὴν μελωδίαν,
ποὺ κατεβαίνει ἀπ' ἐκεῖ ἀπάνω, ὡς κάτα στὰ βάθια
τῆς σκοτεινῆς τῆς κοιλάδας, ἐκεῖ ποὺ ἡ ἀνθρωπότης
ξεσκίζει τὰ στήθια τῆς ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴν ἀπελπι-
σιὰ ; Ὡς ἐκεῖ κατεβαίνει ἡ παρήγορη μουσικὴ τους,
κ' ὅμως ἀπὸ τὸ βογκητὸ κ' ἀπὸ τοὺς βαρῶν στε-
ναγμοὺς ἄλλοι δὲν τὴν ἀκούν παρὰ ἐκείνοι ποὺ βα-
ρεμένοι κ' ἀπελπισμένοι αἰμῶνονν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ
βουνοῦ τὶς οἴζεις, καὶ στὴν πρῶσιὰδα του γυροῦν
ἀνάπαυσιν, δροσιζοντας τὴν καρδιά τους μὲ τὰ γέφυ
ποὺ τοὺς φέρνει τέτοιαι θεϊκὴ μουσικὴ στ' ἀλαφρά
του φτερόνια.

Βλέπουνε τοὺς καλότυχους ἐκείνους ποὺ ὡς τὰ
μισὰ ἀνεβήκαμε, ἀκούμε τὴ μαγευτικὴν μελωδίαν τῆς
τέχνης τους, καὶ ἀπὸ τὸ κορφοβόνη, στὸ οὐροτο-
γέγονο κορφοβόνη στήλονται ἡ μαυιά μας ! Ὁνει-
ρου πῶς εἶναι τὸ τ ἔ λ ε ι ο τὸ ξέρουμε, κ' ὅμως γύρω
στὸ θρόνον του ἀγωνιζόμεσθε νὰ παρασταθοῦμε !

Καὶ ξαυάρχισε ὁ γέρος νὰ σκαλοῦνη, νὰ πιάνεται
ἀπὸ πέτρες, ἀπὸ χόματι κ' ἀπὸ οἴζεις, νὰ πέφτη καὶ
νὰ σηκῶνεται, νὰ πληρώνεται, κ' ὡς τόσο νὰ μὴ
γογγύζη, νάνεβουνη, νάνεβαῖνη, κ' ἕξαφνα νὰ καταρ-
κνιλάη, μὰ πάντα νὰ κερδίζει ἀσήμερο ἕψος στ' ἀνε-
βασμά του, ὅσπον, πρῶνῶντας πῶς χρόνια κατόπι
τὸν εἶδα σὰ μερμηγνὴ νὰ σαυεῖνη σὲ γκρεμνοὺς ἀνη-
λότερων, κ' ἀκόμα νὰ πέφτη κ' νὰ σηκῶνεται, νὰ
σκαλοῦνη καὶ νὰ καταρκνιλέται, κ' ὡς τόσο πάντα νὰ
χοίρεται καὶ νὰ τραγοῦδάη μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ
τὸ τρώγιμα.

— «Τὶ εἶναι ποὺ σὲ κίμανε, γέρο μου, καὶ τρα-
γοῦδάς ἀκόμα, τοῦ φοινάξω ἀπὸ κάτω, καὶ δὲν πε-
θαίνεις ἀπὸ τὴ σκῆσιν ποὺ νάνεβης μῆτε στὰ μισὰ δὲ
θὰ προφτάξης ;

— «Ἡ ἐλπίδα, παιδί μου, ἡ ἐλπίδα, κ' ἡ ἀγά-
πη τῆς Τέχνης».

— «Καὶ πῶς μὲ ζωὴ ἀνθρώπου πρόφταξε νάνε-
βῆς ὡς τὸ λαμπρὸ τὸ κορφοβόνη, πῶς νὰ κλυμ-
πήσῃ σὺθάνητο ἐκεῖνο τὸ φῶς ;»

— «Καρένας, παιδί μου, καρένας !»

Καὶ χάθηκε ἡ φωνὴ του στὸ καταρκνίσιμα, καὶ
ξανακούστηκε τὸ τραγοῦδι του στὸ νέο νάνεβασμα,
(1896)

ΔΡΥΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Σκέψε ἡ Κατινούλα. Τὸ πρόσωπό της ὡς καὶ
στὴ ληθαργία ποὺ τὴν πλάκωνε, σὺν ξαλαφρωμένο.
Κοιταχτήκανε οἱ δύο γκρεμοί. Δὲν τὸ πιστέ-
βανε τί βλέπανε τὰ μάτια τους.

Σὲ λίγο, ἄρχισε ἀπὸ τὴ φούσκα νὰ βγαίνει,
νὰ βγαίνει καὶ νὰ βγαίνει ἔμπου, σὰ νὰ τὸσπρωχνε
κανένα ἀπὸ μέσα, κυματιές κυματιές, κ' ἰσσο-
μαθρο, τρομερό.

— «Σὰ νὰ σφεύρη ὡστόσο, κύριε Σεβιλιά μου,
ἀφρὸ ποὺ σὰς ζητοῦσα !»

— «Τὸ διαβολοκόριτω ! Μὰ μπράβο της ! Τώ-
ρα δὲν ἔχει πῶς. Γλύτωσε. Ἡ φούσκα θὰ ξεπη-
στῆ, ἂν καὶ ἀργήσῃ».

Ἄργησε. Δηλαδή, ὅσο κ' ἂν ἔβγαине τὸ ἔμπου,
ἡ Κατινούλα πάντα κοιμισμένη κ' ἡ ληθαργία ξα-
κολουθοῦσε. Ὡς τὶς ἑφτά τὸ βράδι ἀπὸ τὶς δύο, ἀ-
κίνητος, βουβός, ὁ Ἀντρέας πρόσμενε στὰ πόδια τοῦ
κρεββατιοῦ της, σὲ ἀπέρκωντες σκέψες βυθισμένος. Στὸ
τέλος, ἀνοῖξε λιγάκι τὰ ματῆκια της.

— «Ἐσεῖς ἐδῶ, ἀφέντη ; Δὲ μοῦ λέτε ; Κοιμή-
θηκα ἢ πέθανα ;»

— «Ζῆς, ζῆς, Κατινούλα μου. Ζοῦμε κ' οἱ δύο».
Μόλις τᾶκουσε ἡ Κατινούλα τὰ λόγια τὰ γλυ-
κά προτοῦση ὁ Ἀντρέας, τὴν εἶχε πάρει ὁ

ὑπνος. Ὑπνος ὅμως, ὄχι πιά ληθαργία. Καὶ πρέπει
νὰ φανταστῆ κανεὶς τί ἀνάγκη ποὺ τὸν εἶχε. Ἀλη-
θινὴ θροφή της ἀφτός. Ὁ Ἀντρέας ξεβίγλισε πλάγι
της ὅλη τὴν νύκτα, σὲ μὴ πολθρόνα, κάπου κάπου
κλειώστε τὰ βλέφαρά του καὶ τὸν ὕπε ἀμέσως. Τί
τὸν ἤθελε τὸν ὑπνος ; Ὑπνος τοῦ ὕπνου τοῦ παιδιοῦ
του. Τὴν τετάρτη πρωΐ, ἑφτά τοῦ Μάρτη. Ζύπνησε
ποὺ ἡ Κατινούλα μὲ τὰ σπῶτά της. Ζύγωσε ἡ Ρι-
χτώρια γιὰ τὴν ὑγκοκεντιά.

— «Δὲν τὴ χρειάζομαι σήμερα. Δὲν πονῶ διό-
λου, διόλου, πονεῖν ! Πῶς ἔγινε ;»

Καὶ τότες ἀποκοιμήθηκε δίγως ὑγκοκεντιά, δι-
γως πισώθετο κανένα τὴν τρίτη βράδι. Μὰ ὅλη τὴν
πρωινή, ξακολουθήσανε τὰ πλυσιματα μὲ τὸ μολυ-
βόνορο.

— «Ἀφέντη μου, ἀφέντη, τοῦ εἶπε τρομαγμένη,
δὲ μοῦ λέτε τί τρέχει ; Δὲν μπορῶ, νὰ καταλάβω.
Σὰ νὰ πέφτη τὸ πρήξιμο, πέφτει ὅπως καὶ τὴν πρῶ-
τη φορᾶ, τὸ Γεννάρι. Ἀλήθεια εἶναι ;»

Ἡ Κατινούλα, δειλὰ δειλὰ, εἶχε κατεβάσει τὸ
χεράκι της ὡς τὸ πρημένο τὸ ζῶχειλο καὶ φοβότα-
νε νὰ τᾶγγιζῆ. Ὅταν τᾶγγιζε, τόνωνιωσε μαλακω-
μένο καὶ γιὰ τοῦτο τρώμαξε. Ποῦ νὰ τὸ προσμένη ;
Μὰς τρομάζει ὅσο καὶ κίνητος, ἡ χαρά.

ΒΓΑΙΝΕΙ καινούριο φιλολογικὸ περιοδικό, ἡ «Χαρυ-
γῆ» ἀπὸ τὸν ἐρχόμενον Γενάρη. Καρτεροῦμε τώρα νὰ δοῦ-
με καὶ τὸ φύλλο, γιὰ νὰ γράψουμε. Πρὶν τὸ δοῦμε, δὲ
γράφουμε τίποτα. Μοναχὰ τὸ ἀναγγέλλουμε. Γιατὶ νὰ
δοῦμε τὴ μαυραλήθεια, στὰ τέττα ζητήματα, ποὺ σκετι-
ζονται κάπως μὲ τὸν ἀγῶνα, χρειάζεται λίγη ἐπιφυλαχτι-
κότητα. Καρὸς πῆ γὰν τὸ νιώσομε ὅλοι μας, πῶς δὲν
πρέπει νὰ τελαλάμε γι' ἀριστοτεχνικὰ, πρᾶμα γράφεται,
ἢ πρόκειται νὰ γραφεῖ, στὴ δημοτικὴ. Σὰ δὲν εἶναι ἀρι-
στοτεχνικὰ, δὲ ρεζιλευόμεσθε μεις. Ρεζιλευόμεσθε καὶ χρα-
σοῦνται ὁ ἴδιος ὁ βῆθος καὶ τὰ λάθια καὶ οἱ μικροδυνα-
μίες οἱ δικεῖς μὲ σέ δούτονε φορτώνονται. Πιραδεύματα
δὲ φέρνομε, γιὰτὶ δὲ θέλομε νὰ πειραξομε πρόσωπα, ἀ-
φοῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά θὰ ποῦμε πρᾶματα γνωστὰ καὶ
χιλιοκουθεντιασμένα. Σ' αὐτὰ τὰ παραπολὺ ντελικᾶτα ζη-
τήματα, ἔχομε καθῆκον ὅλοι νὰ προσέχομε.

Ἐλπίζομε, καὶ χαρὰ μας θάνα, οἱ συντάχτες τῆς
«Χαρυγῆς» νὰ μᾶς ἀναγκάσουνε νὰ βγάλουμε τὸ καπέλο
μας μὲ σεβασμὸ μπροστὰ τους καὶ νὰ βροντοφωναξομε πῶς
τόνους ἡ «Χαρυγῆ» εἶναι τὸ τέλειο περιοδικὸ ποὺ καρτε-
ροῖ μὲ δίφα ἡ Ρωμισοῦνη. Ἰσχυρὰ κίμανε ὅμως τὴ στιγμῆ,
ἂς μᾶς δώσουν τὴν ἀδειαν νὰ κρατᾶμε σκεπασμένο τὸ κεφάλι
μας καὶ τὸ στόμα μας σκαλοῦνη.

Καὶ παρατηρήσομε οὐδικὰ καὶ μὲ τὸν ἀγγελοῦ τῆς
«Χαρυγῆς» ὅλοι ὑπογράφονται τὸ ψευτονόμα. Γιατὶ δὲ
βάζανε ὅλοι τοὺς τὸ ἀληθινὸ τους ἴνομα, ἢ τουλάχιστο ἔ-
νας ἀπ' αὐτούς ; Τί ; Ἐγκλημα κάνουν κ' κρύβουν ; Ἐτσι ;
Ἡ ἀγγελία εἶναι γραμμένη μὲ τόση παληκαριὰ καὶ ἡ ἴδια
παληκαριὰ ἔπρεπε νὰ δειχθεῖ καὶ στὶς ὑπογραφές.

ΚΑΠΟΣ ἄγριος ἔσπασε πάλι τὸ καρδί τοῦ διευθυντῆ
τῆς «Ἐστίας». Ἐπῆνε, λέει, βλαμμένος, δηλ. πλερωμένος,
ἀπὸ κάποιου πολιτικῶ ποὺ δὲν τὸν ἐνούσιζε ἡ πολιτικὴ
τῆς «Ἐστίας», κ' αὐτόνε τὸν πολιτικῶ, ἂν καὶ τὸν ἔπει ὁ
διευθυντῆς τῆς «Ἐστίας» δὲν τονε μαρτυροῖ, γιὰτὶ, λέει,
ἔχει ἀπογοστευθεῖ ἀπὸ τὴ Δικαιοσύνη τῆς πατρίδας του.

Αὐτὲς τὶς ἐπιφυλάξεις δὲν τὶς πολυκαταλαβαίνουμε. Μπο-
ρεῖ ἡ ἐπίσημη δικαιοσύνη νὰ μὴ σκαλοῦνη στὴν πολιτικῶ, ὁ-
πάρχει ὅμως καὶ μὴ ἄλλη δικαιοσύνη, ἡ δικαιοσύνη τῆς
κοινωνίας, κ' ἂν καταγγελοῦνται σ' αὐτὴ ὁ ἠθικός (ἐδῶ
ταιριάζουν καλύτερα τὰ ἐπιθετὰ «ἀνῆθικός» κ' «ἀνατροπῆ»)
δολοφένος, εἶταν ἰκανὴ ἡ δικαιοσύνη αὐτὴ, ποὺ δὲν ἐπηρεά-
ζεται ἀπὸ τὴν πολιτικῶ, νὰ μᾶς χαρκατηρίσει σωστὰ τὴν
πράξιν του.

Ἡ «Ἐστία» ὅμως, ὅπως καὶ στὰ πολιτικῶ της ἄβρα,
ἔτσι καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστωσιν, τὰ μασσαῖα τὰ λόγια της,
δὲν ἔχει τὸ κουράγιον νὰ μιλήσει καθαρὰ καὶ ἕκατερα, δὲ
φουστε ἀπὸ τὴν ταχυτικὴ της. Κι ὅσο κ' ἂν εἰλικρινὰ λυτο-
πομασε ποὺ μὴ τίμα τὴν διευθυντῆ της, ἄλλο τόσο λυ-
πομασε ποὺ μὴ τίμα τὴν φημερίδα, σὺν τὴν «Ἐστία», κα-
τάντησε μὲ τὴν τέττα ταχυτικὴ της νὰ παραουσιάζετῃ στὸν
κόσμο σὺν ὀλωδιόλε ἀγῶνι, ἄβρυχ κ' ἀκαμικῆ.

ΠΟΥΑΙΕΤΑΙ ἡ πλοῦσι βιβλιόβηχη, τοῦ σοφοῦ ἱστοριο-

— «Δὲ μοῦ παρήγγειλες νὰ σοῦ βγάλω τὸ ἔμ-
που ; Νὰ ποὺ βγαίνει καὶ μοναχὸ του».

Ἡ Κατινούλα εἶπε γλυτωμένη.
Δὲν ἔπρωγε ὅμως ἀκόμη. Ὁρῶσῃ δὲν εἶχε. Ἡ-
πια τὸ μεσημέρι ἐνὰ ζουμὶ, ἐνῶ στὸ τραπέζι δι-
πλα ὁ Ἀντρέας δούλευε πολὺ νόστιμα μὲ τὸ μα-
χαίρι καὶ τὸ πιρῶνη. Τὸν κοιτάξε κ' ἕξαφνα τοῦ λέει :

— «Ἀφέντη, ἔξερτε ; Μὴ χάρη θὰ σὰς γυρέ-
ψω. Δὲ βλέπετε τί θεόγλυκα ὄζω ποὺ εἶναι ὁ κκι-
ρός ; Θυμάστε τί ὡς ἔγρηκα μὴ μὲρα γιὰ τὸν πε-
ρίπατο πέρα πέρα σὲ τὸ σπῶμα τοῦ λιμανιοῦ, ποὺ
πῆγα, καὶ σὰς ἔλεγα νὰ πάμε, σὺν ἔρθετε, μαζί ;
Νὰ πάτε τώρα ὡσπου νὰ μὲ πάτε καὶ μένα. Ἐχω
ἀνάγκη νὰ δῶ τὸν ἥλιο. Θὰ φανταξομαι πῶς βγαί-
νω περίπατο, ἔμα βγῆτε σεις».

Ἀναγᾶλλισε ὁ Ἀντρέας. Τί καλύτερη ἀπό-
δειξιν πῶς στὰ λαθωμένα μέσα τὰ στήθια τῆς Κα-
τινούλας ζυπνοῦσε ἡ λαχτάρη τῆς ζωῆς ;

Σηκώθηκε ὁ Ἀντρέας, πῆγε, ἀφοῦ τοῦ ζητοῦσε
κιάλας νὰ τῆς φέρῃ λίγο φῶς στὴν κάμερῆ της.
Βρῆκε στὸ Πεδίον τῆς Μάχης τὸν ἴδιο τὸν ἀμαξᾶ
ποὺ εἶχανε καὶ τὸ Γεννάρι σὺν τὴν σεργιάνιζε. Ἀμα
κάθησε ὅμως στὰ μᾶξιν, ὁ Ἀντρέας, ἀντὶς νὰ χαρῆ
τὴν καλοσύνην τοῦ κκιροῦ, τὴ γαλήνη τῆς δημιουρ-

δίψη Σάββα, πέφτει σε ξένα χέρια, τή χάνει τὸ ἔθνος, πού θά τήν ἔπαιρνε μιά μέρα, γιατί δὲ βρίσκονται λίγες ψωροχιλιάδες νὰ ξεχρωθεῖ αὐτὴ ἡ Βιβλιοθήκη, πού ἀναγκάστηκε νὰν τήν ὑποθηκεύσει ὁ Σάββας σ' ἑβραίους τοκογλόφους γιὰ νὰ ζήσει.

Ὅποιος ἔχει μελετήσει τὴ σοφὴ ἐργασία τοῦ Σάββα, καὶ συλλογίζεται ἔπειτα πὸς ὁ ἄθροπος αὐτός, πού τόσο σημαντικὰ ὠφέλησε τὸ ἔθνος μὲ τίς σοφές κ' ἰθνηκώτατες μελέτες του, ἀναγκάστηκε νὰ υποθηκεύσει τὰ βιβλία του γιὰ νὰ ζήσει ψωμί, — ὅποιος ξέρει τί σημαίνει τὸνομα ΣΑΒΒΑΣ καὶ πόσο βαρὺ εἶναι, τραβάει τὰ μαλλιά του καὶ ἀναθεματίζει τέτοιον τόπο, πού δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ θρέψει ἓνα Σάββα, ὅσα θρέψει καὶ παχαίνει τόσο καὶ τόσο κτηνηριό.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΚΑΙ Η «ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ»,

Δυὸ ἐπιπέδουι σὲ δυὸ ζωντανά.

Le roi est mort—vive le roi! Γύρω γελαστές μερφές, χαρούμενα καὶ εὐχαριστημένα πρόσωπα διευθυνταδων, ἠθοποιῶν, κριτικῆς καὶ κοινοῦ. Σὰ νὰ μὴ θέλη κανεὶς ἀπ' αὐτούς, ἀπὸ μεγάλη εὐγένεια βίβαια, νὰ μαρτυρήσῃ πὸς τὰ δυὸ αὐτὰ ἰδρύματα πεθάναν ἀπὸ καιρὸ τὸν ἠθικὸ θάνατο. Le roi est mort—vive le roi! Ἐῖχανε τὸν προορισμὸ, συμπληρώνοντας τὸνα τῆλο σὲνα εὐγενῆ ἀγῶνα, νὰνυψώσουν τὴ θεατρικὴ μας τέχνη, σὲνα σημείω — ὑποοερτὸ τέλος πάντων γιὰ τὸ ἔθνος μὲ τὴ μεγάλη ἐκπολιτιστικὴ του ἀποστολή. Καὶ τὰ δυὸ θάψανε τὰ ἰδανικά τους— πρῶτα ἡ «Νέα Σκηνή» μὲ τὴν ἀποχώρησιν, ὕστερα τὸ Βασιλικὸ μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ διευθυντῆ, καὶ τώρα τραβάνε ἀμέριμνα τὴν ἀναπαυτικὴν στράτα τῆς δεκαετολογίας. Ἰδανικά καθ' αὐτό, θαρρῶ πὸς δὲν εἶχαν ποτέ τους καὶ τὰ δυὸ καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἐννοοῦσαν μ' ἓνα θέατρο περιποιημένο, ἠθοποιούς ὑπερφερούς, σχετικὸν ποδὸγυρο καὶ «ρίεσ» πού δὲν κάνει οὔτε κρῦο οὔτε ζίστη, μὰ καὶ δὲ χαλαεὶ τὸ χωνευτικὸ χουζούρι τῶν χρηστῶν πολιτῶν.

γίας ὕστερος ἀπὸ τόσες οουρτοῦνες, ἔσπασε ἄξαφνα στὰ κλαμάτα δυνατὰ. Βαστάζανε, ὅσο βιάστανε καὶ ὁ περίπατος ἡ στερνὴ φουρτούνα τὸν ἀπόσωσε. Δὲν μποροῦσε πιά. Εἶδε στὰ μάτια του τὸ Χάρο. Θάρρεψε πὸς τὴν εἶδε καὶ τὴν Κατινούλα του πεθαμμένη. Δὲν ἀντέχει ὁ ἄθροπος σὲ τέτοιο κακό, ἀκόμη καὶ ἂν πέρασε ἡ μπόρα. Τὸ ἐναντίο. Πῆρε τόσο πολὺ ἀπάνω του, ἔκαμε ἀπὸ τὴν ψεσινὴ σφόδρτο τόσο φοβερό, πού τοῦ ἦρθε σὰ νᾶζητε κανέναν αἰῶνα σὲ διάστημα εἴκοσι τεσσαρῶν ὠρῶ, καὶ τώρα ἔπεφτε χάρω ἀφανισμένος. Βνωμονοῦσε ἀκλιστὰ τὴν Κκτινούλα πού τὸ στοχαστῆκε τὸ σεργιάνι, κ' εἶσι τοῦ εἶτανε πῶς βολετό, λέρτερος καὶ μόνος κατὰμονος, νὰ δέρνεται καὶ νὰ κλαίη. Ἀναθάρρησε κομμάτι, ὅταν ἔφτασε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ, ἀκολουθώντας τὸ περιγιάλι. Ποτὲ του ὁμορφότερο δὲν τοῦ φάνηκε τὸ θέαμα. Σταμάτησε μὴ στιγμὴ τὸν ἀμαζά, κατέβηκε, τῆραξε τὴ θάλασσα πέρα. Τὰ δάκρια σὰ νὰ στεγνώνανε στὰ βλέφαρά του συλλογιότανε τὴν Κατινούλα κ' ἔλεγε πὸς ἔπρεπε στὸ γυρισμὸ νὰ τῆς φερῇ ὅλα τὰ χαμόγελα τῆς αἰκουμένης, ὅχι λῦπες καὶ καημούς. Κ' ἐνῶ τὸλεγε μέσα του, κάποιος ἀζήγητο σεκλέτι τοῦ γέμιζε τὴν καρδιά, καὶ πονοῦσε. Στράψανε πάλε στὰ μάτια του δυὸ τρία δάκρια. Ἐμοιαζε κατὶ στὰ σωθικά του νὰ παραπονιέται, κατὶ ἐμοιαζε νὰ κλαίη τὴ μοῖρα τοῦ λιμανιοῦ, πού λὲς καὶ τᾶκουγε καὶ ὁ ἴδιος μίσι τὸ νοῦ του. Χαρὰ καὶ θλίψη ἀντάμα τὸν περὲχύνανε. Γλυκοὶ τόνε συνεπαίρνανε καὶ βασανισμένοι λυγισμοί. Δὲ θυμότανε νὰ βρέθηκε ποτὲ του σὲ διάθεση τόσο παραξένη. ἔλπιζε καὶ ἀπελπίζότανε, χαιρετοῦσε πρόθυμος τὴ ζωὴ καὶ θάρρῶσε πὸς ἡ ζωὴ τὸν ἀφίνει, σκοτεινία ξαπλωνότανε στὴν ψυχὴ του, κ' ἔβλεπε συνάμα, μὲ τὰ κύματα πού γυαλίζανε ἀλάργα στὴν μπασιά τοῦ λιμανιοῦ, τῶνερο τῆς ὑγείας, τῶνερο τῆς καλοσύνης, τῶνερο τὸ λαμπόκοπο τῆς δόξας, ἀληθεμένο.

(ἀκολουθεῖ)

Τὸ Βασιλικὸ πιχειρίστηκε τὴν ἀνύψωσιν αὐτὴ μὲ τοὺς πῶς γέρους, ἡ «Νέα Σκηνή» μὲ τοὺς πῶς νέους καὶ εἶταν ἐποχὴ μιά φορά, πού πολέμησαν στὰ γερά αὐτὲς οἱ δυὸ γενεές. Σήμερα καὶ γέροι καὶ νέοι ταχτικὰ ἀνταμώνονται καὶ σφιγγοῦνε φιλικὰ τὰ χέρια τους στὸ «Μεγάλο Τίποτε» ὅπως λέει ὁ Ἴψεν.

Τὸ μεγαλύτερο κακό ἦρθε ἀπὸ τὴ «Νέα Σκηνή», πού αὐτὴ ὅμως εἶναι ἀνεύθουνη, γιατί τὴν ὑπόσχεσιν τῆς «ἀνύψωσης» δὲν τὴν ἔδωσε φανερά ὁ κ. Χρηστομάνος, ἀλλὰ τὴ νύχτα στὸ ἀμφιβόλο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, μασκαρεμμένος αὐτὸς μὲ ἄλλους δέκα μασκαρεμένους μυσταγωγούς, πού δὲ μιλάνε πῶς οἱ ἄνθρωποι, ἐνῶ τὸ Βασιλικὸ τὸ βροντοφώναζε σὲ ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ἀνατολῆς—καὶ αὐτὸ πάει νὰ πῆ, μεγάλη εὐθύνη ἀπέναντι τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων ἰδρυτῶν—ἀπέναντι ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἄτυχο ἐν γένει τὸ Βασιλικὸ σὲ ὅλα του, ἀτυχεστατο στὴν ἰδέα νὰ γένη ἀριστοκρατικὸ, γιατί ἡ τόσο πρόθυμη ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος εἶναι δυστυχῶς τζαμπατζιδικὴ φύσιν, ἡ δὲ ἀριστοκρατία τοῦ παρὰ δὲν ἀδειάζει νὰ πηγαίη παρὰ μόνον στὶς γαλλικὲς παραστάσεις.

Ἀλύπητα τὸ χτύπησε ὁ τύπος. Μὲ τὸ δικιο τους, αὐτοὶ πού τοὺς ἀπόρριψε τὰ ἔργα ἡ ἐπιτροπὴ—οἱ ἄλλοι ὅμως; . . . . Οἱ πατριώτες πού τὸ θέλανε «Ἑθνικὸ» καὶ γυρεύανε τίς 280 τραγωδίαι τοῦ μακαρίτη Ἀντωνιάδη, οἱ κλασσικοὶ, πού μόνον τᾶρχαία στὴν ἀρχαία κάτου ἀπὸ τὸ Μιστριώτη παραδεχότανε; . . . . κατὶ εὐαίσθητες ἀτθίδες, πού ζητᾶνε τὴ λεπτὴ κομεντί τοῦ Φεγιέ, Ὄνὲ καὶ Scribe . . . . Καὶ ἡ νεολαία πού ἔχανε τὴ μύτη της στὸ «Φιγγαρό καὶ ζήταγε βροντοφωνῶντας Portoriche, Lavedan, Donnay καὶ Curel, χωρὶς νὰ σκεφτῆ πὸς οἱ καλοὶ καὶ ντόμπροι ἠθοποιοί, πού ἓνα μοιραῖο πρόσταγμα τοῦ κ. Βλάχου τόσο σκληρὰ ἀπόσπασε ἀπὸ τοὺς «Ἀνθρωποφάγους», τοὺς Πειρατῆς, τοὺς «Ἰππότες τῆς Ὀμίλης», δὲν προκάνανε ἀκόμα νὰ ἐτοιμάσουνε, ὅπως παραγγέλλει ὁ Καπουλέτος, τίς εὐγενικὲς ἄθροσῆς τους γιὰ τοὺς κόμητες καὶ μαρκησίους τοῦ συγχρόνου γαλλικοῦ δράματος.

Ἡ πρώτη διεύθυνση, ἂν καὶ παρατήθηκε δεκαπέντε μέρες πρὶ νὰ κάμῃ «πέρτα», βρῆκε εὐκαιρία νὰ μᾶς καταπλήξῃ μὲ τίς θεωρητικὲς καὶ πρακτικὲς γνώσεις της . . . . θαρρῶ ὅμως ὅχι γιὰ ὠφέλεια τοῦ θεάτρου.

Ὁ σχηματισμὸς τοῦ θιάσου μονοχᾶ, εἶτανε ἓνα ἀριστοκρατικῆς . . . . ἀπειρίας. Μᾶζωζε κουτουράδα τέσσερις πρωταγωνίστρες, προωρισμένες νὰ παίζουσαν τὰ ἴδια καὶ ταῦτὰ μέρη, ἐνῶ γιὰ τὰ ἄλλα γυναικεία δὲν εἶχε παρὰ δυὸ δόκιμες ἀπὸ κείνες πού ἀπὸ δῶ καὶ δέκα χρόνια βρουκαλαιάζουσαν στὰ θέατρα καὶ στὶς δραματικὲς σχολές.

Τὸ διάλεγμα τῶν ἀντρῶν ὑπαγόρεψε ἡ γνωστὴ ἀδυναμία τοῦ διευθυντῆ γιὰ τοὺς συνομήλικούς του κ' εἶσι ἀπόχρησε τὸ Βασιλικὸ ἓνα χαριτωμένο μπουκετάκι ἀπὸ παλαιμάχους πού μεταξὺ τους Βενιαμὴν εἶτανε ὁ νεαρὸς Ζάνος.

Πολὺ πιτυχημένο ὅμως διάλεγμα, γιατί οἱ παλαιμάχοι, μὲ τὴν ἐπιμονὴ πού δείξανε, κατορθώσανε νὰ ριζώσουνε καὶ γενήκανε τέσσα ἀναπόσπαστα παραρτήματα τοῦ θεάτρου αὐτουνοῦ, ὥστε συμφωνήσανε καὶ μετὰ θάνατο νὰ παρασταίνουσαν παρὰ νᾶφῆσουνε νεαροὺ συνάδερφο νὰ ἀναδειχτῆ. Ἐτσι ὁ κύριος Βλάχος στὸ γυρισμὸ του βρῆκε ὅχι μόνον ἀγαπητοὺς συνομήλικους, ἀλλὰ καὶ πολὺτιμους συμβουλάτορες.

Μὲ μεγάλη ἐπιμονὴ γύμνασε σὲ 40 γυμνάσια τὴν ἀδὸν μαρτυροῦ, σὲ 15 τὸν «Μονζοῦ» καὶ σὲ 10 τὰ ἀπρόοπτα διαζυγίου . . . γιὰ μιά μόνον παράσταση, γιατί καὶ τὰ τρία ἀπότυχαν οἰχτρά.

Αὐτὴ εἶταν ἡ πρώτη ἐνέργεια τοῦ κ. Βλάχου πρὸς ὄφελος τῆς «Νέας Σκηνῆς» πού κατώρθωσε νὰ καθυλῆσῃ, ἔτσι ἀνέτοιμο πού τῶρε, τὸ Βασιλικὸ ἀμέσως τὴν πρώτη χρονιά.

Ἡ δεύτερη διεύθυνση δὲν ἔκανε λιγότερα σφάλματα, νομίζοντας καὶ αὐτὴ πὸς ἓνα θέατρο διοικεῖται ἀπ' τὸ γραφεῖο. Εἶχε ὅμως καὶ τὰ καλά της. Πάντα μεσολαβοῦσε νὰ μὴν πολυφανῆ ἡ ἀδυναμία τοῦ σκηνοθέτη γιὰ τὰ Νορρηγικὰ, φανταστικὰ καὶ τὸ Σαίξπηρ, ἐπαναφέροντας τὴν ἀρμυνία μὲ τὴ Σκλήραινα, τὸ Βελισάριο, τὸν Ἀρχισιδηρουργό, τὸ Λαμπρὸ καὶ Ἐννεκέν. Ἐξορε κινούργια πρόσωπα καὶ δὲν ἐμπόδιζε καὶ κάποια προσπάθεια πού ὑπῆρχε νὰ δοθῶνε μερικὲς καλὲς παραστάσεις. Ἐξὸν ὅμως ἀπὸ τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὴν Ὀρέστεια, ὅπως πρωτοπαυχτήκανε ἀφίνοντας μιά δυνατὴ συγκίνηση, ὅλα τὰ ἄλλα ἔμειναν ἀπροσπάθειες χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἰδέα ἀπὸ τὸν παλμὸ τῆς μεγάλης τέχνης. Σ' αὐτὸ πιστὰ βοηθοῦσαν οἱ παλαιμάχοι, μὴ ἐννοώντας νὰ τὸ κουνήσουν ἀπ' τὸ ραχατλίδικο τεμπελχανιὸ τῆς ρουτίνικς ὅπου εἶτανε μακάρια ξαπλωμένοι. Δὲν ἔφτανε πὸς μὴθάνανε τὰ μέρη τους ἀπάνω σὲ 15 γυμνάσια: Ὅτι τᾶρχα ἔλειπε δὲ θὰ τὰ συμπλήρωνε τὴ «βραδεία» ἡ ἐμπνευση!

Δυστυχῶς ἡ Κυρὰ «ἐμπνευση» δὲν ἔδειξε τίς περισσότερες φορές κ' ἔστειλε τὴν κουμπκρα Ρουτίνα, αὐτὴ πού χαντάκωνε ὅχι λίγα ἔργα.

Ἀπὸ τὸν πρῶτο κατάλογο τοῦ προσωπικοῦ ἔσθυσε ὁ Χάρος—σὰ νᾶξερε πὸς μεγαλοφυΐες ἐκεῖ μέσα δὲ χωρῆνε—δυὸ ὄνοματὰ, πού πρέπει κάποτε νὰ τὰ μνημονεύουμε. Τὸ ὄνομα τῆς Βίλαγ. Νίκα, μίσις γλυκειᾶς Charmeuse καὶ τοῦ Δηλ. Ἀγγελάκη δυνατοῦ μούστου ἀπάνω στὴ βράση. Ἄλλοι ἠθοποιοὶ ἐρχόντανε καὶ φεύγανε χωρὶς νᾶφῆσουν καμιά ἀνάμνησιν, εἶτε γιατί εἶχαν ἔρθει ἀπάνω στὴν παρακμὴ τους, εἶτε γιατί δὲν περιμείνανε τὴν προεπούμενη ἀνάπτυξιν. Ταλέντο μεγάλο καὶ τρανὸ δὲν ἔβγαλε τὸ Βασιλικὸ, ἐξὸν τῆς Δα. Κοσποπούλη, πού δ,τ. ἔμαθε τᾶμαθε ἔξω ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ καὶ μετὰ τὸ ταξίδι της στὸ Πεκρίσι.

Μιά χαριτωμένη τεχνίτρα γιὰ τὰ ἡσυχα μέρη τοῦ σαλονιοῦ, ἡ Δδα Α. Φραγκοπούλου, πού ἔφυγε μὲ τόσο καυχᾶ—δὲ θέλησε νὰ μείνῃ στὴ τράικρα της ἀλλὰ φιλοδοξοῦσε δάφνης τραγωδοῦ, ἐνῶ δὲν εἶτανε προικισμένη γι' αὐτό.

Πολὺ καλὸς καὶ ὁ Μέγγουλας πού κάτω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ὑπερβολικὴ καὶ καθοτινιστικὴ τέχνη του ἀφίνει καὶ ἀναλάμπει καμιά φορά ὁ σπινθήρας τοῦ μεγάλου Τιτάνα.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀδιευθύντου «Ἐπιμελητοῦ» ἔφερε τέλος πάντω τὸ Μεσίχ—πού περιμέναμε ὅλοι—μὲ τὴση λαχτάρια, τὸν κ. Α. Βλάχο.

Αὐτόνε εἶχαν προσκαλέσει γιὰ τὸ ἄνοιγμα—αὐτόνε φυσικὰ προσκαλέσανε καὶ γιὰ τὸ κλείσιμο . . . Καὶ τόνε βλέπουμε νὰ θαματοργῆ ἀμέσως τὴν πρώτη χρονιά κατορθώνοντας νὰ ἐλαττώσῃ τίς εἰσπραξες ἀπὸ 80,000 σὲ μόνον 28,000 μὲ περίσσευμα ὅμως 7,000 . . . τοῦ μιστοῦ τοῦ σκηνοθέτη. Τόνε βλέπουμε ἀκούραστα μὲ τὴ σακπάνη τῆς βρακτιόνας νὰ γκρεμίζῃ ἔξῃ χρόνων οἰκοδόμημα ἐργασίας—στραβὸ ἕως σὴν τὸν Πύργο τῆς Πίζας—ἀλλὰ πέτρα πρὸς πέτρα μὲ ἀπορίωσιν καὶ μὲ πόλεμο θεμελιωμένο.

Τὸ δραματολόγιο τῆς περασμένης περιόδου—ἓνα μπιζουδάκι ἀπὸ παλαιοντολογικὴ τεχνοδοφία εἶδνε εὐκαιρία στὸ Βασιλικὸ νὰ δείξῃ καὶ μὲ νέα ἔργα, καθὼς τὴ «Chatelaine» καὶ les affaires sont les affaires πὸς δὲν πρέπει νὰ παίζουσαν.

Μιά ἀπὸ τίς μεταρρυθμίσεις εἶναι ἡ κατάρρησιν τῶν θεαματικῶν πού ἔκανε καὶ τοὺς φίλους τοῦ διευ-